

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.015.03.2017
P/17/100

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/100 – Nadzór nad obrotem i stosowaniem produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe w leczeniu zwierząt, w tym towarzyszących
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Cezary Kasznicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/108/2017 z dnia 12 września 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zakład Gospodarki Komunalnej w Szczytnie, ul. Henryka Sienkiewicza 1, 12-100 Szczytno (dalej zwany „ZGK”) – w zakresie prowadzenia schroniska dla zwierząt (dalej zwanego „Schroniskiem”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Pleskot – Dyrektor Zakładu Gospodarki Komunalnej w Szczytnie od 15 marca 1992 r. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

W okresie objętym kontrolą², dokumenty organizacyjne ZGK i Schroniska prawidłowo określały zadania dotyczące opieki nad zwierzętami znajdującymi się w Schronisku. Obowiązujące regulacje wewnętrzne nie zapewniały jednak skutecznego nadzoru nad przechowywaniem i stosowaniem produktów leczniczych oraz produktów leczniczych weterynaryjnych, w szczególności o działaniu odurzającym, psychotropowym, anabolicznym lub hormonalnym. Nie określały one bowiem zasad ich przechowywania, poboru i stosowania, nie wskazywały osób odpowiedzialnych i uprawnionych do tych czynności oraz nie określały zasad korzystania z pomieszczenia zabiegowego. Leki do bieżącego stosowania przechowywano w zamkniętej szafie w pomieszczeniu zabiegowym, znajdującym się poza terenem Schroniska (na terenie sąsiadującego zakładu). Prawidłowo prowadzono wykazy i dokumentację przebywających w Schronisku zwierząt, umożliwiającą uzyskanie pełnych informacji o ich losach od dnia przyjęcia do dnia opuszczenia Schroniska. W dokumentacji odnotowywano m.in. przebyte choroby, zastosowane do ich leczenia leki, przeprowadzone zabiegi oraz podane szczepienia. Schronisko, pomimo wymogu określonego w umowach o przyznanie dotacji, nie prowadziło rejestru leków umożliwiającego prawidłowy nadzór nad ich obrotem i stosowaniem.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna, a w przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria dla tych ocen, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Kontrolą objęto lata 2015-2017 (I półrocze, a także działania jednostki kontrolowanej podejmowane przed, jak i po tym okresie, o ile miały one bezpośredni wpływ lub związek z ustaleniami stanu faktycznego dotyczącymi okresu objętego kontrolą.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy Schroniska

Opis stanu
faktycznego

1.1. Przedmiotem działalności ZGK³ było m.in. prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt. W Regulaminie Organizacyjnym Zakładu wskazano m.in., że:

- nadzór merytoryczny, organizacyjny i finansowy nad zakładem sprawuje Burmistrz Miasta Szczytno,
- podstawą gospodarki finansowej zakładu jest roczny plan finansowy, zatwierdzany przez Dyrektora Zakładu z zachowaniem wskaźników wysokości kwoty dotacji z budżetu.

Regulamin ten określał obowiązki kierowników komórek organizacyjnych oraz przypisane tym komórkom zadania, w tym również dla schroniska dla zwierząt. Schronisko posiadało też odrębny regulamin opracowany przez Naczelnika Wydziału Gospodarki Miejskiej i Ochrony Środowiska⁴. W okresie objętym kontrolą, nadzór nad ZGK, któremu powierzono prowadzenie schroniska, przypisano do zadań Wydziału Gospodarki Miejskiej Urzędu Miejskiego w Szczytnie. Schronisko zostało również objęte nadzorem weterynaryjnym i nadano mu numer identyfikacyjny 28178601.

Środki na utrzymanie schroniska, ZGK otrzymywał na podstawie zawartych umów dotacji z Gminą Miejską Szczytno. W umowach tych określono m.in. zadania Schroniska oraz wysokość przyznanej dotacji. Do zadań Schroniska należało m.in.:

- zapewnienie prawidłowej i humanitarnej obsługi zwierząt w schronisku, w tym: karmienie, utrzymywanie czystości i porządku, dbanie o zdrowie i życie zwierząt,
- prowadzenie dokumentacji,
- zbieranie zwierząt z terenu miasta,
- współpraca z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami oraz z wolontariuszami,
- wykonywanie drobnych napraw, białkowanie ścian boksów i wybiegów oraz zakup pokarmu.

(dowód: akta kontroli str. 4-52)

1.2. W okresie objętym kontrolą ZGK zatrudniał w Schronisku: w 2015 r. – siedem osób na umowę o pracę i trzy na umowę zlecenie, a w latach 2016-2017 (30 czerwca) – sześć osób na umowę o pracę i dwie na umowę zlecenie.

W latach 2015-2016 w Schronisku nie zawierano porozumień o nieodpłatne świadczenie wolontariatu oraz nie prowadzono ewidencji tych świadczeń. Dopiero od stycznia 2017 r. zawierano indywidualne porozumienia o wykonywanie wolontariatu. Według stanu na 10 września 2017 r. Schronisko zawierało 26 takich porozumień, w tym 15 na czas nieokreślony i 11 na czas określony.

Kierownik Schroniska opracował Regulamin wolontariatu w Schronisku dla zwierząt „Cztery Łapy” w Szczytnie, który w marcu 2017 r. został zatwierdzony przez Dyrektora ZGK. W regulaminie tym określono m.in.: prawa i obowiązki stron, warunki naboru wolontariuszy oraz organizację usług świadczonych przez wolontariuszy.

Maria Rogalska – Kierownik Schroniska wyjaśniła, że w latach 2015-2016 nie prowadzono ewidencji nieodpłatnych świadczeń wolontarystycznych oraz

³ Załącznik do uchwały Nr XXII/176/2012 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie połączenia samorządowych zakładów budżetowych Gminy Miejskiej Szczytno oraz uchwały Nr XXVII/228/2013 z dnia 30 października 2013 r. ze zm.

⁴ Zmianę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Szczytnie w zakresie nowych zadań i nazwy Wydziału Gospodarki Miejskiej wprowadzono zarządzeniem Nr IV/19/2003 Burmistrza Miasta Szczytna z dnia 5 lutego 2003 r.

nie opracowano Regulaminu wolontariatu i nie zawierano porozumień w tym zakresie, gdyż nie zachodziła taka potrzeba. Do Schroniska przychodziły bowiem te same osoby od kilku lat i były dobrze znane personelowi. Podała też, że w 2016 r. do Schroniska przychodziło coraz więcej osób i dochodziło do nieporozumień pomiędzy pracownikami, a wolontariuszami, co dezorganizowało pracę. Wskazała też, że grupa osób nie stosowała się do poleceń personelu, a wręcz próbowała decydować o jego funkcjonowaniu, co skłoniło do opracowania, w grudniu 2016 r., Regulaminu wolontariatu i zawierania ww. porozumień. W marcu 2017 r. część wolontariuszy, niezadowolonych z wprowadzenia Regulaminu, złożyła petycję do Urzędu Miejskiego w Szczycinie. Ostatecznie Regulamin został wprowadzony 24 marca 2017 r.

ZGK, w kwietniu 2017 r., otrzymał przekazaną przez Urząd Miejski petycję w sprawie Schroniska, podpisaną przez 1.793 mieszkańców miasta, okolic oraz osoby zainteresowane. Petycja dotyczyła:

- wyodrębnienia i uruchomienia na terenie Schroniska stosownie wyposażonego pomieszczenia do wykonywania profesjonalnych zabiegów leczniczych i chirurgicznych oraz umożliwiających kontrolę stanu zdrowia zwierząt, a także zapewniających profilaktykę i możliwość leczenia w przypadku wystąpienia chorób zakaźnych,
- możliwości odbywania w Schronisku wolontariatu od poniedziałku do niedzieli, w godzinach dostosowanych do pracowników schroniska, wolontariuszy oraz zwierząt, tj. w godzinach ruchomych w zależności od pory roku.

W dniu 10 lipca 2017 r., działający z upoważnienia dyrektora główny księgowy ZGK udzielił odpowiedzi na ww. petycję wskazując m.in., że:

- dotychczasowa forma opieki profilaktycznej, leczniczej i chirurgicznej jest w pełni akceptowana przez instytucje nadzorujące i nie zachodzi potrzeba wyodrębnienia pomieszczenia do profesjonalnych zabiegów,
- przygotowywane są dodatkowe pomieszczenia do izolowania zwierząt chorych lub podejrzewanych o chorobę;
- w Regulaminie wolontariatu określono godziny świadczenia usług przez wolontariuszy, dostosowane do pracy schroniska w zależności od pory roku, z wyłączeniem wtorków (dzień wewnętrzny) oraz dni świątecznych (potrzeby pracowników).

(dowód: akta kontroli str. 53-77)

1.3. W Regulaminie organizacyjnym ZGK określono, że do podstawowych zadań Schroniska należy m.in.:

- leczenie chorych zwierząt, rokujących nadzieję na wyzdrowienie,
- usypianie zwierząt w sposób humanitarny, zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt,
- utrzymywanie stałego kontaktu z lekarzem weterynarii,
- szczepienie zwierząt przeciwko wściekliznie oraz szczeniąt i kociąt chorych zakaźnie,
- badanie nowo przyjętych kotów w kierunku FIV i FELV.

Regulamin Schroniska przewidywał natomiast utrzymywanie stałego kontaktu z lekarzem weterynarii oraz obligatoryjny program szczepień ochronnych. Określono w nim również, że: usypianie zwierząt powinno odbywać się zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt; fakt i przyczyna usypienia ma być odnotowana w rejestrze zwierząt i podpisana przez lekarza weterynarii; usypianie dokonywane jest w lecznicy weterynaryjnej, wyłącznie przez lekarza weterynarii.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W dokumentach organizacyjnych ZGK i Schroniska nie uregulowano następujących kwestii:

- formy zapewnienia opieki weterynaryjnej nad zwierzętami w Schronisku⁵,
- przechowywania, poboru i stosowania produktów leczniczych („PL”) oraz produktów leczniczych weterynaryjnych („PLW”), w szczególności o działaniu odurzającym, psychotropowym, anabolicznym lub hormonalnym,
- osób odpowiedzialnych za przechowywanie i stosowanie leków, w tym PL i PLW,
- korzystania z pomieszczenia zabiegowego⁶ przez osoby uprawnione oraz osoby posiadające dostęp do tego pomieszczenia (klucze, sprząatanie itp.).

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że brak ww. uregulowań w dokumentach organizacyjnych ZGK i Schroniska wynika częściowo z przeoczenia, a częściowo z przeświadczenia o braku konieczności ich uregulowania. Podał też, że obecnie przekonany jest o ich konieczności i zostanie to zrobione niezwłocznie. Zostanie przeprowadzony przegląd wszystkich obowiązujących uregulowań, połączony z uzupełnieniem brakujących elementów.

(dowód: akta kontroli str. 13-25, 78-81)

Opis stanu
faktycznego

Stosownie do zapisów umów dotacji (zawartych na lata 2015-2017) ZGK zobowiązany został do prowadzenia w Schronisku następujących dokumentacji:

- książki przyjęć zwierząt do schroniska,
- kartotek zwierząt,
- codziennej ewidencji zwierząt przebywających w schronisku,
- księgi przeglądów schroniska,
- dotyczących dezynsekcji, dezynfekcji i deratyzacji,
- związanej z adopcją (umowy adopcyjne, kwestionariusze),
- rejestru otrzymanych darowizn,
- przychodu i rozchodu mięsa i karmy,
- pomiaru temperatury przygotowywanego pożywienia
- ewidencji odpadów niebezpiecznych,
- książki usług weterynaryjnych,
- rejestru leków.

Ustalona
nieprawidłowość

W Schronisku nie prowadzono rejestru leków, wymaganego ww. umowami dotacji przyznanymi przez Gminę Miejską Szczytno.

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że w Schronisku nie był prowadzony rejestr leków, gdyż uważano, że jest niepotrzebny, ponieważ kontrolę nad lekami sprawują lekarze weterynarii. Podał też, że przeanalizuje obecną praktykę i albo doprowadzi do sytuacji, że wszystkie leki będą pod całkowitą kontrolą lekarzy, bez dostępu do nich pracowników schroniska (wówczas zwróci się do Burmistrza Miasta Szczytno o wykreślenie z umowy dotacji obowiązku rejestru leków) albo rejestr taki zostanie wprowadzony.

Kierownik Schroniska w ww. sprawie wyjaśniła, że nie prowadzono rejestru leków, pomimo takiego zapisu w umowie dotacji, bowiem leki te przeznaczone były jedynie do bieżącego podawania chorym zwierzętom, w związku z tym uważano, że nie zachodziła potrzeba ich rejestracji. Podała też, że ZGK zwróci się do Urzędu

⁵ np. poprzez zawarcie umów z lekarzami weterynarii, usług doraźnych w zakładach weterynaryjnych itp.),

⁶ Pomieszczenie do wykonywania badań i zabiegów weterynaryjnych utworzono w lipcu 2015 r.

Miejskiego z prośbą o wykreślenie zapisu dotyczącego rejestracji leków z umowy dotacji na 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 39-52, 67-70, 78-81, 140)

Opis stanu
faktycznego

1.4. W okresie objętym kontrolą, ZGK co roku podpisywał umowy z dwoma lekarzami weterynarii na świadczenie usług opieki weterynaryjnej nad zwierzętami bezdomnymi przebywającymi w Schronisku. W umowach tych określono m.in., że:

- usługa będzie świadczona bezpośrednio w Schronisku, jak również w gabinecie weterynaryjnym w przypadkach tego wymagających,
- wykonawca zobowiązuje się świadczyć usługę weterynaryjną doraźną na każde zgłoszenie kierownika Schroniska,
- usługi weterynaryjne planowane będą wykonywane w terminach wcześniej uzgodnionych z kierownikiem Schroniska.

W umowach wskazano też, że każdy wykonany zabieg musi być wpisany w kartotekę zwierzęcia i do „Książki leczenia zwierząt” z podaniem nr kartoteki. Wpis powinien zawierać rodzaj przeprowadzonego zabiegu, nazwę użytych produktów leczniczych, podpis i pieczętkę lekarza. W przypadku zgonu zwierzęcia należało podać przyczynę. Jednemu z ww. lekarzy zobowiązany został również do prowadzenia nadzoru weterynaryjnego nad Schroniskiem.

ZGK, jako następca prawny Zakładu Usług Komunalnych z siedzibą w Nowym Gizewie⁷, posiadał też umowę zawartą z Katedrą Chirurgii i Rentgenologii z Kliniką Wydziału Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie („UWM”), na bezpłatne leczenie, badanie i przeprowadzanie operacji psów i kotów ze Schroniska. Zleceniodawca zobowiązał się jedynie do pokrycia 50% kosztów związanych z badaniami Rtg. Ponadto, w listopadzie 2015 r. ZGK zawarł z UWM umowę dotyczącą stażu klinicznego studentów VI roku w zakresie chorób psów i kotów.

Analiza faktur za usługi weterynaryjne udzielone na rzecz Schroniska wykazała m.in., że w okresie objętym kontrolą, korzystano z usług dziewięciu lekarzy weterynarii. Z sześcioma nie zawarto pisemnych umów na świadczenie tych usług.

Kierownik Schroniska wyjaśniła, że w latach 2015-2017 z dodatkowych usług weterynaryjnych korzystano w przypadkach, kiedy w danym momencie lekarze, z którymi zawarto umowy byli niedostępni, a zwierzęciu należało udzielić natychmiastowej pomocy oraz w przypadku wykonania badań Rtg. Tylko w takich wyjątkowych wypadkach korzystano z usług lekarza, w ramach jednorazowego zlecenia.

(dowód: akta kontroli str. 78-81, 82-110)

ZGK dysponował „Programami opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Miejskiej Szczytno” (dalej „Programy opieki nad zwierzętami”), przyjętymi uchwałami Rady Miejskiej w Szczytnie, stosownie do art. 11a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁸. W programach tych określono m.in.:

- zabezpieczone środki na dotację dla Schroniska oraz środki na pokrycie jego kosztów eksploatacyjnych, a także środki na dofinansowanie mieszkańcom miasta elektronicznej identyfikacji psów, prowadzenie i aktualizację ewidencji oraz usług weterynaryjnych,

⁷ Uchwała Nr XXII/176/2012 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie połączenia samorządowych zakładów budżetowych Gminy Miejskiej Szczytno: Zakład Usług Komunalnych w Szczytnie z siedzibą w Nowym Gizewie i Zakład Gospodarki Komunalnej w Szczytnie oraz w sprawie nadania statutu i uchwały Nr XXVII/228/2013 z dnia 30 października 2013 r. w sprawie zmiany ww. uchwały.

⁸ Dz. U. z 2013 r. poz. 856

- obowiązek sterylizacji i kastracji zwierząt bezdomnych przyjętych do Schroniska, przed przekazaniem ich do adopcji, z wyjątkiem zwierząt, w przypadku których wykonanie ww. zabiegów jest niewskazane,
- obowiązek dokonywania zabiegów usypiania ślepych miotów przez lekarza weterynarii.

(dowód: akta kontroli str. 111-128)

Ocena cząstkowa

W dokumentach organizacyjnych ZGK i Schroniska prawidłowo określono zadania dotyczące opieki nad zwierzętami znajdującymi się w Schronisku. Nie uregulowano w nich natomiast kwestii nadzoru nad przechowywaniem, poborem i stosowaniem produktów leczniczych oraz produktów leczniczych weterynaryjnych, w szczególności o działaniu odurzającym lub psychotropowym. Nie określano w nich bowiem zasad i nie wskazano osób odpowiedzialnych i uprawnionych do przechowywania, poboru i stosowania tego rodzaju leków. Nie wskazano również osób posiadających dostęp do pomieszczenia, w którym znajdowały się leki oraz zasad korzystania z pomieszczenia zabiegowego przez osoby uprawnione. Nie prowadzono także rejestru leków, do czego zobowiązywały zapisy zawieranych corocznie umów dotacji.

2. Przechowywanie oraz wykorzystywanie w działalności Schroniska produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe.

Opis stanu faktycznego

2.1. Przeprowadzone w toku kontroli NIK oględziny Schroniska wykazały m.in., że:

- W dniu oględzin w Schronisku przebywało 235 psów i 107 kotów. W niezabudowanych (luźno usytuowanych) boksach ustawiono budy w liczbie odpowiadającej liczbie przetrzymywanych zwierząt, a w boksach w zabudowie murowanej wyodrębniono zadaszone pomieszczenie wyściełane słomą, z drzwiami posiadającymi wejście dla psów. W boksach przetrzymywano od 2 do 5 psów.
- W Schronisku zorganizowano 90 boksów dla psów, w tym 2 boksy dla psów chorych i 7 dla psów przechodzących kwarantannę (boksy te usytuowano w wyodrębnionej części Schroniska. Na potrzeby bezdomnych kotów zorganizowano 4 boksy oraz przeznaczono dla nich 3 budynki. W jednym z budynków (w części zamkniętej) wyodrębniono 15 boksów dla kotów przechodzących kwarantannę. W Schronisku utworzono też w oddzielnym budynku kuchnię z podręcznym magazynem oraz 18 wybiegów dla psów. W dniu oględzin trwał remont kolejnego budynku, w którym przygotowywano 7 nowych boksów dla zwierząt chorych i pomieszczenia socjalne pracowników.
- Gabinet zabiegowy zorganizowany został w pomieszczeniu sąsiadującego ze Schroniskiem przedsiębiorstwa. Pomieszczenie to wyposażono w stół do zabiegów, stół do przygotowywania leków, aparat do wykonywania USG, biurko, 2 szafy (w tym jedną zamykaną na klucz, którym dysponowali wyłącznie lekarze weterynarii, z którymi zawarto umowy na świadczenie usług w tym zakresie). W zamykanej szafie znajdowały się leki i opatrunki dla zwierząt.
- W gabinecie zabiegowym, w zamkniętej szafie znajdowało się 30 rodzajów leków, w tym m.in.:
 - antybiotyki i sterydy (4 rodzaje),
 - leki przeciwwymiotne, przeciwbólowe i przeciwzapalne (10),
 - witaminy, potas, woda utleniona (4),
 - preparaty do pielęgnacji skóry, uszu i sierści (8),

- leki przeciwgrzybiczne i przeciw pasożytnicze (2),
- leki przeciwdepresyjne i na uspokojenie (2).

W pomieszczeniu zabiegowym, w lodówce przechowywano szczepionki: Versican Plus DP 1 ml – 2 szt. (psy), Versifel CVR (rozpuszczalnik + lek) – 7 szt. (koty – przeciw chorobom zakaźnym), Nobivac PUPPY DP (rozpuszczalnik + lek) – 14 szt. (psy – przeciw chorobom zakaźnym) oraz testy: FIV Ab / FelvAg – 13 szt. i CDV Ag – 4 szt. (nosówka).

Ponadto, w pomieszczeniu ogólnodostępnym (kuchnia w schronisku) znajdowały się następujące leki: Gentamicin WZF 0,3% 5 ml – 2 opakowania, Unidox Solutab – 10 tabletek, Cilsoft 10 ml – 10 dawek.

W sprawie ogólnodostępnych leków w kuchni Schroniska, kierownik wyjaśniła, że: znajdowały się tam leki przygotowane do podania dla dwóch chorych kotów i psa zgodnie z zaleceniem lekarza, a leki te podaje ona osobiście lub jej zastępczyni.

(dowód: akta kontroli str. 129-136)

2.2. W toku oględzin przeprowadzonych, w Schronisku nie stwierdzono przechowywania leków podanych w wykazie środków odurzających i wykazie substancji psychotropowych ujętych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁹.

(dowód: akta kontroli str. 129-136)

2.3. Liczba zwierząt przyjętych w okresie objętym kontrolą i przetrzymywanych w Schronisku (wg stanu na 31 grudnia 2015 r. i 2016 r. oraz 30 czerwca 2017 r.), a także wskaźnik śmiertelności przedstawiały się następująco:

- liczba przyjętych zwierząt: 501 w 2015 r., 525 w 2016 r. i 152 w 2017 r. (do 30 czerwca),
- stan zwierząt na koniec ww. okresów: 417 w 2015 r., 412 w 2016 r. i 333 w 2017 r.,
- wskaźnik śmiertelności wynosił odpowiednio: 10,1%, 6,6% oraz 5,3%.

(dowód: akta kontroli str. 137-138)

2.4. W Schronisku prowadzono (od dnia jego uruchomienia) rejestr przyjęcia i adopcji psów i kotów. W badanym okresie, w rejestrze odnotowano pozycje od numeru 5235 do 6404 (będące jednocześnie numerami kartoteki zwierzęcia). W przypadku przyjęcia do Schroniska zwierzęcia po raz kolejny, w rejestrze nadawano nowy numer ewidencyjny (kartoteki) oraz dopisywano numer kartoteki nadany wcześniej. W rejestrze odnotowywano m.in.: datę przyjęcia, płeć i wiek (datę urodzenia), opis (rasę, maść) i imię oraz stan (ocena wizualna zdrowia zwierzęcia), datę zakończenia kwarantanny, uwagi (np.: nr lekarza dokonującego eutanazji, nr zamontowanego chipa, informacje dotyczące leczenia, upadku zwierzęcia – zgonu i eutanazji), dane osoby oddającej zwierzę do Schroniska, dane osób adoptujących zwierzę oraz datę adopcji.

Dla przyjętych do Schroniska zwierząt zakładano kartę ewidencyjną z nadanym numerem z rejestru przyjęcia i adopcji psów i kotów. W przypadku przyjęcia zwierzęcia po raz kolejny do Schroniska, w karcie wpisywano numer kartoteki nadany wcześniej oraz nadany nowy numer ewidencyjny. W kartotekach tych odnotowywano m.in.: opis zwierzęcia (rasa, maść, płeć, wiek – data lub rok urodzenia), numer chipa jeżeli posiadał, datę przyjęcia (przyjęć jeżeli zwierzę kilkakrotnie było dostarczone do schroniska), nazwisko i imię osoby przyprowadzającej zwierzę do Schroniska, jej adres, serię i nr dowodu osobistego (wyjątek stanowili pracownicy Schroniska lub Gminy) oraz dane osób adoptujących,

⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 783

w tym datę adopcji, nazwisko i imię osoby adoptującej zwierzę, jej adres, serię i nr dowodu osobistego. W kartach tych odnotowywano również dane o stanie zdrowia zwierzęcia, przeprowadzonych zabiegach i szczepieniach (m.in. odrobaczanie zwierząt, szczepienie przeciwko wściekliznie, nosówce, zakraplanie przeciwko pchlom i kleszczom, sterylizacje i kastracje, eutanazje, chipowanie z numerem lub usunięcie chipa). W dokumentacji Schroniska znajdowały się też kwestionariusze przyjęcia zwierząt do Schroniska, kwestionariusz adopcyjny (z informacjami o osobie adoptującej i jej statusie – warunkach bytowych), a także umowa adopcyjna.

(dowód: akta kontroli str. 139-140)

2.5. Decyzję o eutanazji zwierząt, na podstawie stanu ich zdrowia, podejmował lekarz weterynarii w uzgodnieniu z kierownikiem Schroniska lub osobą z Wydziału Gospodarki Miejskiej Urzędu, nadzorującą Schronisko. We wszystkich przypadkach podano przyczynę podjęcia decyzji o eutanazji zwierząt. W przypadku sterylizacji i kastracji zwierząt, w myśl obowiązujących „Programów opieki nad zwierzętami”, decyzję o przeprowadzeniu takiego zabiegu podejmował kierownik Schroniska w uzgodnieniu z lekarzem weterynarii.

W dokumentacji Schroniska odnotowywano nazwę leku zastosowanego do zabiegu eutanazji, natomiast nie odnotowywano wagi tych zwierząt oraz dawki podanego leku. Podobnie było w przypadku zastosowanych leków przy sterylizacji i kastracji zwierząt wykonywanych w Szczytnie przez lekarzy weterynarii.

W okresie objętym kontrolą, zbiegów eutanazji (w ramach zawartych umów) w 59 przypadkach dokonywali dwaj lekarze weterynarii z terenu miasta Szczytna, a w pięciu przypadkach pracownicy Wydziału Medycyny Weterynaryjnej UMW.

Analiza przeprowadzonych sterylizacji i kastracji w okresie luty-marzec oraz wrzesień 2015 r. i 2016 r. oraz luty-marzec 2017 r. wykazała m.in., że w dokumentacji zwierząt nie podawano nazwy zastosowanego leku oraz jego dawki przy zabiegach dokonywanych przez pracowników Wydziału Medycyny Weterynaryjnej UWM. W 10 przypadkach Schronisko zleciło eutanazję dorosłych zwierząt lekarzowi, z którym nie zawarto pisemnej umowy na usługi opieki weterynaryjnej. W sprawie tej kierownik Schroniska wyjaśniła, że:

- nie zwrócono uwagi na brak w dokumentacji zwierząt zapisów o podanych lekach i ich dawkach przy sterylizacji i kastracji. Wskazała, iż Schronisko zwróci się z prośbą do UWM o wpisywanie tych informacji do kartotek zwierząt, które poddawane będą tym zabiegom;
- w przypadku kiedy żaden z lekarzy, z którymi podpisano umowy nie jest dostępny, korzysta się z usług innych lekarzy, bowiem nie planuje się zabiegów eutanazji, a decyzja o przeprowadzeniu tego zabiegu musi być podjęta bardzo szybko, żeby oszczędzić cierpień zwierzęciu.

Kierownik Schroniska podała ponadto, że:

- wszystkie zabiegi kastracji, sterylizacji, eutanazji oraz inne zabiegi chirurgiczne wykonywane są w gabinetach lekarskich oraz na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej UWM. Każdy z gabinetów posiada wagę i przed zabiegiem zwierzęta są ważone;
- w kartotekach zwierząt nie odnotowywano wagi zwierząt, ponieważ nie zwrócono uwagi na taką potrzebę oraz dlatego, że w schronisku nie ma wagi, która zostanie niezwłocznie zakupiona.

(dowód: akta kontroli str. 111-128, 67-70)

W okresie objętym kontrolą, przeprowadzono łącznie 71 zabiegów eutanazji dorosłych zwierząt oraz 256 sterylizacji i kastracji, w tym:

- eutanazji: 33 w 2015 r., 25 w 2016 r. i 13 w 2017 r. (do 30 czerwca),
- sterylizacji i kastracji odpowiednio: 103, 115 i 38.

Do usypiania dorosłych zwierząt użyto w 46 przypadkach leku o nazwie Morbital, a w 25 Euthasol. Przy sterylizacji i kastracji zwierząt dokonywanych przez lekarzy weterynarii w Szczytnie używano zestawu dwóch leków, tj.: Telfodine + Betamox (dziesięciokrotnie), Pyralgivet + Betamox (pięciokrotnie), Telfodine + Lincoseptin (jeden raz).

(dowód: akta kontroli str. 138, 141-167)

2.6. W okresie objętym kontrolą w Schronisku stosowano jedynie leki w zakresie leczenia hormonu tarczycy i leki zawierające substancje anaboliczne do leczenia oczu zwierząt. Niestosowano innych leków o działaniu anabolicznym lub hormonalnym.

(dowód: akta kontroli str. 168-170)

2.7. W dokumentach organizacyjnych ZGK i Schroniska nie wskazano osoby lub osób odpowiedzialnych za przechowywanie produktów leczniczych w Schronisku oraz osób uprawnionych do ich pobrania i stosowania, a także osoby lub osób dysponujących kluczem do pomieszczenia zabiegowego. Obowiązków i uprawnień w tym zakresie nie określono też w zakresach czynności Kierownika Schroniska i Koordynatora ds. leczenia zwierząt, prowadzenia kartotek i adopcji zwierząt.

W ww. sprawie Dyrektor ZGK wyjaśnił, że pomieszczenie zabiegowe zamykane jest na klucz, którym dysponuje jedynie kierownik Schroniska. Kluczami do szafy, w której znajdują się leki dysponują natomiast wyłącznie lekarze weterynarii, z którymi ZGK podpisało umowy. Podał też, że żaden z pracowników Schroniska, włącznie z kierownikiem i zastępcą, nie ma dostępu do kluczy od szafy z lekami, a w przypadku zlecenia przez lekarza weterynarii stosowania leków przez dłuższy czas, są one wliczane i przekazywane kierownikowi Schroniska lub jego zastępcy. Wskazał również, że regulacje w tym zakresie zostaną zapisane w dokumentach organizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 8-25, 78-81, 171-174)

2.8. Zwłoki uśpionych lub padłych zwierząt Schronisko przekazywało do budynku zlokalizowanego przy ul. Bohaterów Westerplatte 12 w Szczytnie (stanowiącego własność Gminy Miejskiej) wyposażonego w zamrażarkę. Gmina Miejska miała zawartą umowę na odbiór i transport odpadów medycznych do miejsca ich utylizacji.

(dowód: akta kontroli str. 138, 175-182)

2.9. Analiza 30 dokumentacji zwierząt wykazała m.in., że w Schronisku prowadzono wykaz przyjętych zwierząt, w którym ujmowano wszystkie dane wymagane §6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt¹⁰. Odrębnie dla każdego zwierzęcia prowadzono też kartę ewidencyjną, która obejmowała dane wymagane §6 ww. rozporządzenia oraz dane dotyczące leczenia, szczepień, odrobaczania, sterylizacji lub kastracji i wszczepienia elektronicznych procesorów identyfikujących zwierzę. W ww. dokumentach odnotowywano również przyczyny opuszczenia Schroniska (m.in. adopcja, ucieczka, eutanazja).

(dowód: akta kontroli str. 183-190)

¹⁰ Dz. U. nr 158, poz. 1657

2.10. Decyzję o usypianiu ślepych miotów, w myśl obowiązujących „Programów opieki nad zwierzętami”, podejmował kierownik Schroniska, a zabiegu dokonywał lekarz weterynarii. W dokumentacji Schroniska odnotowywano: datę przeprowadzenia zabiegu, numer identyfikacyjny zwierząt, gatunek, nazwę leku zastosowanego do zabiegu eutanazji. Nie odnotowywano natomiast dawki podanego leku. Wszystkie ślepe mioty uśpiono w pierwszym dniu życia. W latach 2015-2016 w Schronisku uśpiono 141 zwierząt z tzw. ślepych miotów. Do 30 czerwca 2017 r. w Schronisku nie dokonywano takich zabiegów.

(dowód: akta kontroli str. 111-128, 138, 141-167)

2.11. Badanie 25 dokumentacji losowo wybranych zwierząt wykazało m.in., że:

- w dokumentacji odnotowywano przyczyny opuszczenia Schroniska – w dziewięciu przypadkach dokonano eutanazji, a w 11 zwierzęta oddano do adopcji (pięć zwierząt nadal przebywa w Schronisku),
- we wszystkich przypadkach zabiegów sterylizacji, kastracji i eutanazji dokonywał i potwierdzał podpisem lekarz weterynarii,
- we wszystkich przypadkach eutanazji podawano przyczyny podjęcia tej decyzji – były to choroby nierokujące nadziei na wyzdrowienie zwierząt,
- przy leczeniu chorób zwierząt lekarz weterynarii określał odpowiedni lek oraz jego dawkę,
- z dokumentacji można było odczytać m.in. dane dotyczące leczenia zwierząt w Schronisku, otrzymanych szczepień, odrobaczania itp.

W dokumentacji brak było wskazania (w siedmiu przypadkach) osób, które pobierały i stosowały (dawkowały) zwierzętom zalecone przez lekarza weterynarii leki (wyjaśnienia Dyrektora ZGK w tej sprawie złożył zamieszczone zostały w pkt. 2.7. niniejszego wystąpienia).

(dowód: akta kontroli str. 191-193)

2.12. W okresie objętym kontrolą, Schronisko oddało do adopcji łącznie 818 zwierząt, w tym 289 w 2015 r., 399 w 2016 r. i 193 w 2017 r. (do 30 czerwca). Analiza 30 umów o adopcję oraz dokumentacji tych zwierząt, w tym 23 psów i siedmiu kotów wykazała m.in., że:

- 25 zwierząt adoptowanych pozostało w Polsce, a pięć wywieziono za granicę,
- w 29 przypadkach osoby adoptujące zwierzęta wypełniły kwestionariusz adopcyjny, podając w nim dokładne dane osobowe, adres oraz warunki, w jakich zwierzę będzie chowane,
- w 18 przypadkach zwierzęta rejestrowano w bazie danych SAFE – ANIMAL,
- 19 zwierząt zostało wysterylizowanych lub poddanych kastracji, a informacja ta została ujęta w umowie adopcyjnej,
- w jednym przypadku psa nie wykastrowano (w dniu adopcji miał 16 lat),
- w 10 przypadkach, nowi właściciele zwierząt złożyli pisemne oświadczenie o niedopuszczeniu do rozmnażania się podopiecznych,
- w umowach adopcyjnych ujęto m.in.: datę zawarcia umowy, dane osób adoptujących z adresem i numerem dowodu osobistego, dane zwierzęcia, w tym imię, nr rejestru (kartoteki), rasę, płeć i datę urodzenia, nr chipa (jeżeli posiadało), zobowiązanie osoby adoptującej o prawidłowym traktowaniu zwierzęcia. W umowach podano również informację o zabiegach weterynaryjnych, w tym o: terminie przebytej kwarantanny, szczepieniach przeciwko wściekliznie, odrobaczaniu, sterylizacji lub kastracji. Schronisko zastrzegło sobie prawo do przeprowadzania inspekcji w nowym miejscu pobytu

i zabrania zwierząt z powrotem w razie stwierdzenia nieodpowiednich warunków.

W dokumentacji z adopcji ww. 30 zwierząt, w 14 przypadkach odnotowano przeprowadzone kontrole warunków ich bytowania, w jednym przypadku nowy właściciel zgłosił się do Schroniska z adoptowanym zwierzęciem. Kontrole te nie wykazały złego traktowania zwierząt. W trzech przypadkach, właściciele zwierząt adoptowanych za granicę Polski przesłali do Schroniska zdjęcia wskazujące na poprawne i ich traktowanie.

Kierownik Schroniska wyjaśniła, że jeden kwestionariusz zawierał się prawdopodobnie w trakcie przygotowywania zwierzęcia do adopcji i nie można go odtworzyć, ponieważ pies znajduje się na terenie Niemiec. Wskazała też, że szczenięta i kocięta oddawane do adopcji nie są rejestrowane w bazie SAFE-ANIMAL ponieważ nie są oznakowywane elektronicznym identyfikatorem, a sterylizację, kastrację i znakowanie dokonuje się u zwierząt w wieku ok. 1 roku.

(dowód: akta kontroli str. 67-70, 138-139, 183-190)

2.13. Na terenie Schroniska nie przechowywano PL i PLW o działaniu odurzającym, psychotropowym, hormonalnym lub anabolicznym (z wyjątkiem leków sterydowych). Leki przechowywano (za wyjątkiem trzech) w zamkniętej szafie w zamkniętym pomieszczeniu zabiegowym, zlokalizowanym poza terenem Schroniska (opis w pkt. 2.1. wystąpienia.) Wyjaśnienia w sprawie nie wyznaczenia w dokumentach organizacyjnych ZGK i Schroniska osoby (osób) odpowiedzialnej za przechowywanie i stosowanie PL i PLW opisano w pkt. 2.7. wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 8-25, 78-81, 129-136, 171-179)

2.14. Od 8 stycznia do 2 marca 2017 r. Schronisko zawarło 10 porozumień o wykonywanie świadczeń wolontarystycznych z określonym terminem obowiązywania – do 31 grudnia 2017 r. W porozumieniach tych wskazano czynności jakie wolontariusz podjął się wykonywać, tj.:

- pielęgnację zwierząt (czesanie, kąpanie itp.),
- wychodzenie z psami na spacer,
- prace porządkowe (sprzątanie koić dla psów, pomieszczeń dla kotów, mycie misek, itp.),
- drobne prace ogrodnicze,
- branie udziału w imprezach i zbiórkach publicznych,
- rozpowszechnianie ulotek o tematyce edukacji humanitarnej,
- prowadzenie strony internetowej na portalu społecznościowym w zakresie ogłaszania zwierząt do adopcji.

W obowiązującym od marca 2017 r. Regulaminie Wolontariatu wskazano m.in., że rolą wolontariatu jest wsparcie Schroniska w zakresie następujących czynności:

- socjalizacji zwierząt (spacery i zabawy),
- wspierania adopcji zwierząt (przygotowywanie zdjęć zwierząt wraz z opisami),
- pielęgnacji zwierząt (wykonywanie zabiegów higienicznych – wyczesywanie, szczotkowanie),
- wspomagania opieki weterynaryjnej poprzez zgłaszanie (koordynatorowi wolontariatu) dostrzeżonych problemów zdrowotnych zwierząt,
- pomocy w organizacji oraz uczestniczenia w imprezach promujących działalność Schroniska,
- wykonywania prac porządkowych.

Regulamin ten zakazywał wolontariuszom wstępu do pomieszczeń kwarantanny oraz do zwierząt chorych, a wykonywanie innych czynności, które nie zostały ujęte w regulaminie, wolontariusz mógł wykonywać po uzyskaniu indywidualnej zgody wydanej przez kierownika Schroniska lub koordynatora wolontariatu. Załącznikami do Regulaminu były: ankieta kandydata na wolontariusza, oświadczenie rodziców/opiekunów nieletniego kandydata oraz wzór porozumienia.

Po wprowadzeniu ww. Regulaminu, Schronisko zawarło 16 porozumień o wykonywanie świadczeń wolontariatu, a ich zawarcie poprzedzone było wypełnieniem przez kandydatów ankiety. W porozumieniach tych wskazano m.in.: czynności, do których wolontariusz się zobowiązał (inne były wykreślane), okres obowiązywania porozumienia, informację o pouczeniu o przysługujących im prawach i obowiązkach. W porozumieniu wskazano też, że Regulamin Wolontariatu jest integralną częścią porozumienia.

W sprawie nieujęcia oraz niezakazania, w porozumieniach o wykonanie świadczeń wolontariatu i w Regulaminie Wolontariatu, dostępu do pomieszczenia zabiegowego i leków znajdujących się na terenie Schroniska kierownik wyjaśniła, że pomieszczenie do przeprowadzania badań zwierząt znajduje się poza schroniskiem, na terenie innego Zakładu, na teren którego wzbroniony jest wstęp osobom postronnym, a zakaz wstępu do pomieszczeń na terenie schroniska, w których znajdują się leki, zostanie wprowadzony do regulaminu wolontariatu.

(dowód: akta kontroli str. 54-66, 194-281)

2.15. W okresie objętym kontrolą Schronisko siedmiokrotnie było objęte kontrolami Inspekcji Weterynaryjnej, m.in. w zakresie wymagań dotyczących infrastruktury, dokumentacji, opieki lekarsko-weterynaryjnej oraz spełniania wymagań dotyczących utrzymania zwierząt. Wynikiem dwóch kontroli było wydanie następujących zaleceń:

- Czytelne podpisywanie lub z pieczętąką imienną dokumentów handlowych (dotyczy przewozu mięs) oraz ewidencjonowanie mycia pojazdu i kontenerów (kontrola z dnia 15 września 2016 r.),
- Wstrzymanie działalności Schroniska, poprzez zakaz przyjmowania nowych zwierząt do czasu usunięcia następujących uchybień¹¹ dotyczących braku wyodrębnienia pomieszczeń przeznaczonych:
 - do izolowania zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę,
 - do celów socjalnych pracowników,
 - na kwarantannę zwierząt.

Kontrola sprawdzająca Inspekcji Weterynaryjnej (przeprowadzona w marcu 2017 r.) wykazała, że usunięto nieprawidłowości wykazane w ww. decyzji. W Schronisku prowadzono też rejestr mycia pojazdów i kontenerów, a dokumenty handlowe potwierdzane były m.in. pieczętąką imienną.

(dowód: akta kontroli str. 140, 282-307)

Ocena cząstkowa

W Schronisku, zgodnie z obowiązującymi przepisami, prowadzono ewidencję zwierząt oraz ich leczenie. W dokumentacji tej odnotowywano m.in. przebyte choroby, zastosowane do ich leczenia leki, przeprowadzone zabiegi oraz podane szczepionki. Prawidłowo zabezpieczano leki do bieżącego stosowania przed dostępem osób nieuprawnionych, bowiem przetrzymywano je w zamykanej szafie znajdującej się w pomieszczeniu zabiegowym, do której dostęp mieli wyłącznie lekarze weterynarii, z którymi zawarto pisemne umowy na świadczenie usług w tym zakresie.

¹¹ Decyzja Nr 43/2017 Powiatowego Lekarza Weterynarii w Szczycinie z dnia 1 marca 2017 r.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o zapewnienie zgodności stosowanej praktyki w zakresie rejestrowania leków z zawartymi umowami z Urzędem Miejskim w Szczytnie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia 23 października 2017 r.

Kontroler
Cezary Kasznicki
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Olsztynie
Andrzej Zyśk

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 524.